

بسم الله الرحمن الرحيم

بررسی احادیث تقدم تزکیه بر تعلیم در
آموزه های قرآنی و روایی

رضا فتحي آذر

شناسنامه

سرشناسه: فتحی آذر، رضا، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پدیدآور: بررسی اصل تقدم تزکیه بر تعلیم در آموزه‌های قرآنی و روایی / رضا فتحی آذر.

مشخصات نشر: تبریز: پیک آذر سحر، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۱۲۴ص

شابک: ۲۵۰۰۰۰ ریال : ۰-۷۹-۸۲۰۶-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: خودسازی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Self-actualization (Psychology) -- Religious aspects -- Islam

موضوع: اسلام و آموزش و پرورش -- جنبه‌های قرآنی

موضوع: Islamic education -- Qur'anic teaching

موضوع: انسان (اسلام)

موضوع: Theological anthropology - Islam

رده بندی کنگره: BP۲۵۰

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۳۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۶۷۱۷۷۶

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

عنوان: بررسی اصل تقدم تزکیه بر تعلیم در آموزه‌های قرآنی و روایی

مؤلف: رضا فتحی آذر

ناشر: انتشارات پیک آذر سحر

ویراستار و طراح: امیررضا کارگر

نوبت چاپ: اول - هزار جلد - ۱۴۰۳

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ تومان

انتشارات پیک آذر سحر

دفتر پخش تبریز: خیابان شریعتی جنوبی، روبروی بازار موبایل کریستال

انتشارات پیک آذر سحر تلفن: ۰۴۱۳-۵۵۶۸۸۱۶-۰۹۱۴۴۰۰۲۷۵۲

پیشگفتار ۸

فصل یک: کلیات و مفاهیم

اهداف کلی ۱۰

مقدمه ۱۱

گفتار اول: کلیات بحث ۱۳

الف- بیان مسأله ۱۳

ب- اهمیت و ضرورت مسأله ۱۵

گفتار دوم: مفهوم شناسی ۱۷

۱- تعلیم ۱۷

۲- تربیت ۱۷

الف) مفهوم لغوی تربیت ۱۷

ب) مفهوم اصطلاحی تربیت ۱۹

۲- تزکیه ۲۰

الف) مفهوم لغوی تزکیه ۲۰

ب) مفهوم اصطلاحی تزکیه ۲۲

گفتار سوم: مبانی تحقیق ۲۳

بند اول: تربیت در اسلام ۲۳

۱- تربیت در قرآن ۲۴

۳- ویژگی های تربیت اسلامی ۲۵

۳-۱- تربیت الهی ۲۵

۲۶.....	۲-۳- تربیت عقلانی.....
۲۷.....	۴- حدود تربیت در اسلام.....
۲۷.....	۴-۱- رسیدن به رشد.....
۲۸.....	۴-۲- هدایت به حق و کمال.....
۲۸.....	۴-۳- حد بلوغ و تشخیص.....
۲۸.....	۴-۴- تزکیه نفس و اخلاق.....
۲۹.....	۴-۵- ادب.....
۲۹.....	۴-۶- تفاوت تربیت با تعلیم.....
۳۰.....	بند دوم: تزکیه در اسلام.....
۳۰.....	۱- تزکیه در آیات قرآن.....
۳۰.....	۱-۱- تزکیه خداوند.....
۳۰.....	۱-۲- تزکیه انسان.....
۳۱.....	۱-۳- تزکیه پیامبر اسلام (ص).....
۳۱.....	۱-۴- عبادت.....
۳۲.....	۲- تفاوت تزکیه و تطهیر و تهذیب.....
۳۲.....	۳- مراحل تزکیه نفس.....
۳۳.....	۴- انواع تزکیه.....
۳۳.....	۴-۱- تزکیه قولی.....
۳۴.....	۴-۲- تزکیه عملی.....
۳۵.....	۵- آداب تزکیه نفس.....
۳۶.....	۵-۱- مراقبه.....

۳۷	۵-۲- محاسبه
۳۸	۶- تفاوت تزکیه با تربیت
۳۹	۷- اهمیت تزکیه در قرآن کریم
۴۶	۸- رابطه «تلاوه» با تزکیه و تعلیم

فصل دوم: انسان و تعلیم و تربیت او در قرآن و روایات

۴۹	گفتار اول: انسان
۴۹	۱- انسان در قرآن
۵۰	۲- انسان و فطرت الهی
۵۲	۴- تربیت پذیری انسان
۵۴	گفتار دوم: ابزارهای رشد انسان در قرآن
۵۴	۱- تعلیم
۵۴	۲- تزکیه نفس
۵۷	گفتار سوم: عوامل مؤثر در تعلیم و تربیت انسان از دیدگاه اسلام
۵۷	۱- وراثت
۵۸	۱-۱- انواع وراثت
۶۲	۲- محیط
۷۱	۳- مصیبت ها و سختی ها
۷۲	۴- شغل مناسب
۷۳	۵- مقدرات انسان
۷۴	۶- شیاطین و فرشتگان

فصل سوم: بررسی تقدم تزکيه بر تعليم در آموزه های قرآنی و روایی

گفتار اول: چرایی و راز تقدم و تاخير تعليم و تزکيه در آیات قرآن از دیدگاه قرآن پژوهان ۷۸

- ۱- بیان آیات ۷۸
- ۲- راز تقدم «تعليم» بر «تزکيه» در دعای حضرت ابراهيم (ع) ۷۹
- ۱-۲- بیان گر وضع طبعی ۷۹
- ۲-۲- بیان گر تعليم ابتدایی ۷۹
- ۳-۲- تعليم ثانوی برآمده از تهذيب نفس ۸۰
- ۴-۲- در مقام درخواست و دعا ۸۰
- ۳- راز تقدم تزکيه بر تعليم ۸۱
- ۱-۳- ارزشمندی و ارزشمندی تزکيه ۸۱
- ۲-۳- تعليم عقاید ناب پس از پالایش عقاید خرافی و باطل ۸۴
- ۳-۳- هدف بودن تزکيه ۸۵
- ۴-۳- مفید بودن تعليم مشروط به تزکيه ۸۵

گفتار دوم: راز تقدم و تاخير تعليم و تزکيه در آیات قرآن از دیدگاه قرآن ۸۷

- ۱- راز تقدم تعليم بر تزکيه از دیدگاه آیت الله جوادی آملی ۸۷
- ۲- راز تقدم تزکيه بر تعليم از دیدگاه آیت الله جوادی آملی ۸۹
- ۱-۲- تزکيه، والاترين هدف ها ۸۹
- ۲-۲- تزکيه، تخلیه روح و روان از آلودگی ها و پلیدی ها ۸۹
- ۳-۲- تحصيل تزکيه در دنیا ۹۲
- الف) مراتب يقين ۹۵
- ب) نکات مستخرج از عبارت «لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ» ۹۶

ج) علم حصولی و علم حضوری	۱۰۰
۳- تزکیه و تهذیب نفس مردم مهمترین هدف بعثت پیامبران	۱۰۰
۴- تعلیم و تزکیه مردم توسط پیامبر اکرم (ص)	۱۰۱
گفتار سوم: راه های عملی تزکیه نفس در قرآن	۱۰۲
الف) دوری از پرستش بت ها	۱۰۲
ب) رعایت آداب و معاشرت اسلامی	۱۰۲
ج) مسائل خانوادگی	۱۰۳
۵- تقدم و تاخر تزکیه	۱۰۳
۶- وجود علمی و عینی تزکیه	۱۰۴
۷- تقدم تعلیم بر تزکیه	۱۰۵
۸- تقدم تزکیه بر تعلیم	۱۰۵
نتیجه گیری	۱۱۰
پیشنهاها	۱۱۲
منابع	۱۱۳

پیشگفتار

تزکیه و تعلیم بر اساس آموزه‌های قرآن کریم، دو رکن اساسی پرورش انسان هستند و در این میان، تزکیه از اهمیت بیشتری برخوردار است، زیرا علم به منزله بذری است که رویش حقیقی و شایسته آن در گرو وجود بستری مناسب است و تزکیه همان زمینه رویش کامل این بذر است که علم بدون آن ناقص و نارسا خواهد بود و چرخه بسا موجب غرور و گمراهی گردد. رسول خدا به استناد آیه دوم سوره جمعه سه برنامه مهم را دارا می‌باشد: ۱. خواندن آیات پروردگار بر آنها و آشنا ساختن گوش‌ها و افکار با این آیات. ۲. تعلیم یعنی وارد ساختن این حقایق در درون جهان آنها. ۳. تزکیه نفوس و تربیت ملکات اخلاقی و انسانی. تزکیه نفوس که مهمترین آنها می‌باشد، بقیه عنوان مقدمه رسیدن به آن را دارند. تزکیه نفوس در هر عصری مورد توجه انبیاء و اولیاء الهی بوده است. قرآن مباحث اخلاقی زیادی را بیان نموده است. البته در عصر کنونی بیش از هر زمانی نیازمندی انسان به اخلاق، عرفان و معنویت احساس می‌شود. نوشتار حاضر به روش توصیفی-تحلیلی و گردآوری مطالب به شیوه کتابخانه‌ای و نرم‌افزاری به این نتیجه رسیده است که در مورد تقدم تزکیه بر تعلیم در آیات سه گانه باید گفت تقدم، تقدم زمانی نیست؛ بلکه تقدم رتبی است و اشاره به مسأله هدف بودن آن دارد؛ چرا که هدف اصلی، تربیت است و بقیه همه مقدمه آن و هشدار است بر اینکه تربیت اخلاقی و روحی، مهم‌تر از آموختن است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که هسته اصلی معنایی تزکیه، مفهوم دوگانه سلبی، یعنی زدودن پلیدی‌ها و ایجابی، یعنی افزودن بر تکامل و رشد معنوی و تقدم آن بر تعلیم ضمن کاسته نشدن از اهمیت تعلیم، یک تقدم رتبه‌ای است.